

velt
SAMEN
ECO
ACTIEF

FRUIT IN DE STAD

PORTFOLIO VAN
ACTIES OM MEER
FRUITBOMEN EN
-STRUIKEN IN
DE BRUSSELSE
OPENBARE RUIMTE
TE PLANTEN EN
ER TE OOGSTEN IN
SAMENWERKING MET
HAAR INWONERS

© Pierre Lacroix, CEU

WAAROM FRUIT IN DE STAD?

De voordelen van bomen in de stad zijn je wellicht niet vreemd. Ze zorgen voor verkoeling tijdens hittegolven, ze voorkomen wateroverlast en verbeteren de luchtkwaliteit en het stedelijke landschap. Bomen leveren talrijke ecosysteemdiensten die almaar belangrijker worden.

Daarnaast kunnen bomen een hefboom zijn om de stad weerbaarder te maken tegen de klimaatverandering: door de soortendiversiteit te verhogen, door de juiste boom op de juiste plaats te planten en door ze op een goede manier te beheren.

Heel wat bomen en struiken zijn bovendien eetbaar. Gangbare fruitsoorten (appel, peer, etc.), notensoorten (kastanje, walnoot, etc.), groot- of kleinfruit, inheemse of exotische soorten, kunnen bijdragen tot een gezond en lokaal voedselproductiesysteem. Ze

vormen ook een belangrijke hefboom voor stadslandbouw: ten opzichte van eenjarige groenten zijn fruitbomen minder gevoelig voor bodemverontreiniging en passen ze gemakkelijker op veel onbenutte tussenruimtes in de stad.

Fruitbomen hebben een belangrijke sociale dimensie. Of ze nu geplant zijn in een boomgaard, op privéterrein of in de (semi-)publieke ruimte, in een bomenrij langs de straat of als solitaire boom in een park of op een plein: ze verbeteren de levenskwaliteit in de stad en brengen mensen samen. De hoogstamboomgaard in het Petrínpark in Praag, de sinaasappelbomen in de straten van Cordoba of in andere steden van Andalusië zijn maar enkele voorbeelden. Ook in Brussel komen er meer initiatieven om fruitbomen aan te planten en wordt er geëxperimenteerd met nieuwe fruitsoorten en beheervormen. Deze initiatieven kunnen ondersteund worden door het Brusselse Gewest, en sluiten aan bij de Klimaatplannen en de Good Food Strategie. Redenen genoeg om fruitbomen aan te planten, toch?

© Swa De Heel, Velt

Fruitboom tegen de gavel © Sien Verstraeten, Velt

Jonge scheuten van appelbomen © Pierre Lacroix/CEJ

INHOUDSTAFEL

ACTIE 1	Samenaankoop van fruitbomen	6
ACTIE 2	Participatieve aanplant	8
ACTIE 3	Duurzaam beheer van een buurtboomgaard	10
ACTIE 4	Plukplekken in kaart brengen	12
ACTIE 5	Participatieve oogst	14
ACTIE 6	Workshops	16
ACTIE 7	Fruitteeltadvies	18
ACTIE 8	Aanplant en beheer van een buurtboomkwekerij	20

© Sien Verstraeten, Velt

ONDERSTEUNING OP MAAT

Fruitbomen plant en onderhoud je met zorg, vooral in publieke participatieve projecten. We merken dat er vaak nog onvoldoende basiskennis is over fruitbomen. Welke soorten plant je het best? Hoe moet je ze planten en onderhouden? Om de fruitprojecten in jouw gemeente maximale slaagkansen te bieden, slagen twee vzw's de handen in elkaar. We ondersteunen jouw gemeente, gaande van het participatieve ontwerp en de keuze van fruitbomen tot het samen oogsten. We bieden je een samenaankoop van fruitbomen, korte of langere begeleidingstrajecten op maat, opleidingen en advies. Daarnaast kunnen we de fruitplekken in jouw gemeente en hun lokale fruitproductie in kaart brengen.

Velt (Vereniging voor Ecologisch Leven en Tuintieren) is de vereniging voor al wie milieuvriendelijk aan de slag wil in de tuin of keuken. Al meer dan 40 jaar promoten we gezond leven op het ritme van de seizoenen, en dit met respect voor de natuur. In Vlaanderen, Nederland en Brussel tellen we ruim 21.000 leden en 130 lokale groepen. Met onze begeleidingstrajecten op maat, publicaties, workshops en de expertise van het Velt-team helpen wij jouw gemeente graag bij je initiatief rond eetbaar groen. Van een samenaankoop voor fruitplantgoed organiseren tot de begeleiding van een groep buurtbewoners om een buurtboomgaard op te richten waar fruit geteeld en gedeeld wordt: Velt denkt mee, adviseert en begeleidt je om je droom te laten groeien.

<https://www.velt.be/wat-is-verger-partage>

Het CEU (Centre d'Ecologie Urbaine / Centrum voor Stads-ecologie) is een vzw die de veerkracht van Brussel wil vergroten door sociale innovatie te stimuleren. Het CEU fungeert als bruggenbouwer: ze zet samenwerkingen op met verschillende actoren rond tal van transitie georiënteerde projecten in Brussel. Het CEU geeft ook vormingen aan burgers en gebruikt hierbij haar expertise met betrekking tot systeemverandering, valorisatie van organisch materiaal, stadsbomen en bodems. Stedelijke fruitteelt is een belangrijk onderdeel van de activiteiten van het CEU. De aanplant van fruitbomen begon in 2017 met het project Pépinière citoyenne ('stedelijke boomkwekerij' in het Nederlands). Dit operationele project wordt vervolledigd door het ARBRES-onderzoeksprogramma (Co-create, Innoviris).

<https://www.urban-ecology.be>

ACTIE 1: SAMENAANKOOP

Meer fruit en meer bomen in je gemeente, zowel op privaat als publiek domein: daar willen we met deze samenaankoop naartoe. De voorbije jaren organiseerde Velt al een samenaankoop van fruitplantgoed. We verkochten bijna 5000 fruitbomen en -struiken. De groeiende vraag – bij particulieren, scholen en buurtorganisaties – toont aan dat er interesse is. Ontdek hier de mogelijkheden om als gemeente deel te nemen.

Doelgroep

Particulieren, buurtorganisaties, scholen en gemeenten

Ons voorstel

Via onze samenaankoop bieden we een divers assortiment aan van ecologisch en

kwaliteitsvol fruitplantgoed op maat van de stad en haar bewoners. We kiezen zorgvuldig onze leveranciers uit en zorgen voor een vlot verloop van de bestellingen, de levering en de verdeling. Bestellers krijgen een korting van 10 procent en tips voor een goede aanplant. Bovendien mogen ze rekenen op deskundig advies van een fruitexpert van Velt.

Als gemeente kun je op verschillende manieren deelnemen, afhankelijk van je verlangens en engagement:

- Plaats zelf een bestelling en plant fruitbomen op plekken in de openbare ruimte die wel wat fruitbomen kunnen gebruiken.
- Promoot de samenaankoop via gemeentelijke nieuwskanalen of via een infoavond.
- Organiseer een afhaalmoment voor inwoners in jouw gemeente

Timing 2023

- april- juni: overleg waarin we de actie bespreken en een planning opmaken. Die afspraken worden in een samenwerkingsovereenkomst gegoten.
- augustus-begin oktober is de bestelperiode met minstens twee communicatiepiekmomenten.
- eind november-begin december: organisatie van het afhaalmoment.

De voordelen

- Een interessant en divers assortiment van ecologisch fruitplantgoed op maat van de stad.
- Een overzichtelijke brochure met uitleg per ras en tips om een goede keuze te maken en het plantgoed te vervoeren en planten. Een inkijkje in de brochure

Levering van hoogstambomen. © Joëlle de Ghellinck

van 2020 vind je hier : https://drive.google.com/drive/folders/1tEzXZGnFfN-h9Vdw-E-lZwVjPJ_xQ1BnX?usp=sharing

- Velt zorgt voor de administratieve en organisatorische kant: contact met de leverancier, verwerking bestellingen, facturen.
- Ondersteuning bij de organisatie van het afhaalmoment.
- Advies over de aanplant en ecologisch onderhoud via onze helpdesk.

Jij bent verantwoordelijk voor

- De communicatie via gemeentelijke nieuwskanalen en/of een infoavond.
- Als je een afhaalpunt openstelt:
 - Minstens 100 m² ruimte, goed toegankelijk met de auto en aanhangwagen, met voldoende parkeerplaatsen.
 - Aanstelling van minstens één gemeentelijke medewerker die instaat voor het logistieke werk.
 - Een afhaalpunt kan slechts georga-

niseerd worden als er minstens 100 fruitbomen en -struiken geleverd kunnen worden.

Tarieven

Voor deze actie hoef je geen extra kosten te maken. De samenaankoop is een actie binnen de Good Food-strategie en geniet de steun van Leefmilieu Brussel.

Extra workshops rond rassenkeuze en de aanplant van fruitbomen kunnen gegeven worden door een fruitdeskundige (meer info zie actie 6).

Contactpersoon

Catheline Pieters, medewerker fruit en boomgaarden, catheline@velt.nu, 0495445942

© Pierre Lacroix, CEU

Een stapje verder

- Wil je kwaliteitsvolle participatieve begeleiding bij de aanplant? Overweeg actie 2.
- Wil je een buurtboomgaard realiseren waarbij de buurt ook zelf het beheer in handen neemt? Overweeg actie 3.
- Droom je ervan om jouw gemeente in de toekomst van haar eigen fruitbomen te voorzien? Overweeg actie 8.

ACTIE 2: PARTICIPATIEVE AANPLANT

© Zerolutions.be

Staat er een herinrichting van de publieke ruimte gepland? Het CEU helpt je bij de inrichting van een openbare fruitplek op een participatieve wijze: van ontwerp tot aanplant en onderhoud.

Doelgroep

Planbureaus, gemeentelijke en regionale besturen, wijkcontracten, burgergroepen die een openbare fruitplek willen inrichten

Ons voorstel

We combineren onze vaardigheden op het vlak van participatie en onze natuurwetenschappelijke kennis om de herinrichting van de openbare ruimte op een ecologische manier en met betrokkenheid van de buurt uit te voeren. We geloven dat fruitbomen en -struiken in de stad beter beheerd worden

als de inwoners het eigenaarschap krijgen. Wij zorgen voor de technische en participatieve ondersteuning om de aanplant tot een succes te maken, of het nu gaat om de aanplant van fruitbomen of -struiken in straten of parken, in de vollegrond of in kuip, of om klimplanten tegen een gevel.

Timing

- Minstens een maand voor de aanplant bepalen we samen het kader van deze actie. We verzamelen technische gegevens met betrekking tot de locatie.
- Minstens een maand voor de aanplant organiseren we een meeting met de buurtbewoners voor een creatieve ontwerpessie: we stellen op een toegankelijke manier een assortiment van voornamelijk fruitplantgoed voor, dat is aangepast aan de ruimte. We vergelijken

dit met de wensen van de bewoners om samen het ontwerp te realiseren.

- De aanplant, van november tot maart, gebeurt samen met de buurtbewoners tijdens een interactieve workshop.
- Indien nodig bieden we nazorg aan om de buurtbewoners te helpen bij het onderhoud van de planten. We betrekken de scholen, organiseren workshops over snoeien, de oogst, etc.

De voordelen

- Wij zorgen voor de participatieve en technische ondersteuning.
- Een nieuwe manier om de stad in te richten, door en voor de bewoners.
- Een kans om met eetbare beplanting te experimenteren met onze tussenkomst om eventuele conflicten te voorkomen.

Aanplant op de British School Brussels met het CEU. © BISB

Jostabes geplant in Schaarbeek. © Françoise Hendrickx

Jij bent verantwoordelijk voor

- Betrokkenheid van de buurtbewoners zorgt ervoor dat de planten gerespecteerd worden, waardoor wangebruik, klachten en vandalisme verminderen.
- Als je gemeente lid is van het netwerk van buurtkwekerijen Pépinières citoyennes, kunnen de aan te planten bomen van Brusselse buurtkwekerijen komen. Zo is de burgerparticipatie compleet en worden de bomen gratis geleverd.
- Je kunt ook fruitsoorten uit het Velt-aanbod (Actie 1) kiezen. Je geniet dan van een korting op de aankoop van je plantgoed.
- De voorafgaande juridische, administratieve en technische aspecten om de aanplant mogelijk te maken (stedenbouwkundige voorschriften, aanwezigheid aanvragers, etc.).
- Het mogelijk maken om buurtbewoners te mobiliseren om deel te nemen aan bijeenkomsten en activiteiten (communicatie, gebouwen ter beschikking stellen, etc.).
- Technische samenwerking bij de aanleg.
- De financiering van bepaalde werkzaamheden, zoals het uitgraven van de aarde, ontharding, de aanleg van infrastructuur voor bewatering.
- Boompalen, plantgoed, bodemverbetering etc. worden door de gemeente voorzien of worden mee in het budget berekend als wij dit voorzien.

Co-creatief traject, Ukkel. © Simon De Muyndk

Tarieven

607 euro per dag inclusief BTW + eventuele werkingskosten. Voor een standaard inrichting, bijvoorbeeld de aanplant van 30 kleinfruitstruiken in een park, en zonder extra complicaties rekenen we op ongeveer 3 dagen (coördinatie, voorbereiding en verzorgen van de co-creatieve ontwerpworkshop, voorbereiding en verzorgen van de plantworkshop).

Afhankelijk van het type project en het budget van de betrokken actoren, kunnen we dit tarief verlagen dankzij de tussenkomst van publieke actoren. Kijk of je in aanmerking komt voor gewestelijke subsidies (projectoproepen 'Inspireer je wijk' voor buurtbewoners, Good Food voor gemeenten, Klimaatplan, etc.)

Contactpersoon

Pierre Lacroix (Centre d'écologie urbaine) - pierre@urban-ecology.be - 0484 54 81 79

Nina Vankerckhove, Centre d'écologie urbaine asbl, nina@urban-ecology.be, +32 486 58 98 90

Een stapje verder

Wil je een duurzame buurtwerking waarbij een fruitwerkgroep wordt gevormd die het beheer op zich neemt? Overweeg actie 3 – Begeleidingstraject buurtboomgaarden.

Vrijwilligersgroep van de buurtboomgaard op Parc'farm (park van Tour & Taxis) © Sien Verschuere, Velt

ACTIE 3: DUURZAAM BEHEER VAN EEN BUURTBOOMGAARD

Brussel telt verschillende boomgaarden in de openbare ruimte die zijn aangeplant en worden beheerd door buurtgroepen. Deze burgerinitiatieven zijn veel waard: ze dragen direct bij tot de vergroening van een buurt en hebben een positieve sociale impact. Als gemeente kun je deze buurtboomgaarden ondersteunen door een perceel beschikbaar te stellen, maar ook door kwaliteitsvolle begeleiding aan te bieden. Met haar uitgebreide begeleidingstraject biedt Velt de buurt maximale kansen om zelfstandig en met voldoende kennis fruitbomen op ecologische wijze te beheren.

Doelgroep

Burgercollectieven, lokale vzw's, gemeente

Ons voorstel

Velt ondersteunt de gemeente, burgercollectieven en lokale vzw's via een begeleidingstraject van 2,5 jaar. Dat omvat een perceelonderzoek, de opmaak van een inrichtingsplan, technisch advies en het vormen van een fruitwerkgroep die zorg draagt voor de boomgaard. De ervaring leert Velt dat een begeleiding tijdens twee groeiseizoenen de ideale duur is om een autonoom functionerende fruitwerkgroep te vormen. In het eerste jaar organiseren we minstens 6 leer-, werk- en genietmomenten op maat van de groep. We volgen het ritme van de seizoenen voor de aanplant, snoei, preventieve maatregelen tegen ziekten en plagen, oogst, bewaring en verwerking. Aan het einde van het eerste seizoen evalueren we de werking en plannen we nog eens 4 begeleidingsmomenten.

Timing

Een volledig traject heeft een looptijd van ongeveer 2,5 jaar. Hierin zit een voorbereidende fase met de gemeente en het begeleidingstraject van de fruitwerkgroep:

- **Vorbereidende fase** (ongeveer 6 maanden):
 - Overleg met de gemeente en eventuele andere betrokkenen (grondeigenaar, sociaal huis, school, ...) en opmaak van een stappenplan. Verwachtingen en mogelijkheden worden afgetoetst. De afspraken worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst.
 - Terreinbezoek waarin Velt de geschiktheid van de locatie onderzoekt.
 - Organisatie van een informatiemoment in overleg met de gemeente waarin Velt voor alle geïnteresseerde buurtbewoners toelicht wat een buurtboomgaard

is en wat er wordt verwacht.

- Samen met de gemeente, de geïnteresseerde buurtbewoners en betrokken organisaties zorgt Velt voor de **opmaak van het inrichtingsplan** van het hele perceel volgens een co-creatieve aanpak.
- **Begeleidingstraject** over 2 groeiseizoenen:
 - uitbouw trekkersgroep
 - technische begeleiding ecologisch fruit telen
 - basiscursus ecologisch fruit, 3 sessies
 - praktijkbegeleiding, 1ste groeiseizoen, 6 sessies
 - praktijkbegeleiding 2de groeiseizoen, 4 sessies

Mulchen op Parckfarm © Jasmien Wildemeersch, Velt

De voordelen

Velt maakt een inrichtingsplan en geeft technisch advies bij de aanleg van een nieuwe boomgaard.

Velt past het begeleidingstraject aan op maat van de groep en de plaats, en geeft advies bij het betrekken van de buurt.

De buurtbewoners leren samen ecologisch fruit telen.

De buurtbewoners nemen het beheer van de boomgaard op zich.

Jij bent verantwoordelijk voor

- Het beschikbaar stellen van een perceel waar de boomgaard gerealiseerd kan worden.
- De aanstelling van één gemeentelijke medewerker die het project opvolgt.
- Het verzorgen van de communicatie over de boomgaard naar de inwoners van de gemeente.
- Eventueel: inschakelen gemeentediensten voor specifieke taken bij de realisatie van de boomgaard, bijv. plantgoed bestellen, compost en gehakseld hout leveren, ...
- Eventueel: een oogstfeest organiseren i.s.m. een bestaande fruitwerkgroep en met lokale vzw's.

Tarieven

De prijs is afhankelijk van de gewenste begeleiding. Een gedetailleerde offerte en stappenplan wordt opgemaakt tijdens een

vrijblijvend kennismakingsgesprek. Voor een volledig traject van 2,5 jaar (van voorbereidende fase tot autonomie van de groep) is de richtprijs 11.600 euro (incl. BTW).

Contactpersoon

Catheline Pieters, medewerker fruit en boomgaarden, catheline@velt.nu, 0495445942

Aanplant, Parckfarm. © Jasmien Wildemeersch, Velt

ACTIE 4: PLUKPLEK- KEN IN KAART BREN- GEN

Perzikboom in bloei. © Jolijn Degrande, Velt

Brussel bezit een schat aan boomgaarden en fruitbomen. Velt bracht meer dan 100 openbare plaatsen in kaart waar je fruitbomen kunt vinden: <https://velt.nu/verger-partage>. We zijn ervan overtuigd dat er nog veel meer fruit te rapen valt. Om een beter zicht te krijgen op de potentiële plukplekken in jouw gemeente – dit zijn plekken waar veel fruit hangt en niet of onvoldoende wordt geplukt – ontwikkelt Velt plukkaarten die de gemeente met haar inwoners kan delen. Zo kunnen burgers genieten van het fruit en wordt er minder voedsel verspild.

Doelgroep

Gemeente en burgers

Ons voorstel

We maken in overleg met de gemeente en haar groendienst een inventaris van de private, publieke en semi-publieke plukplekken. We identificeren per plukplek:

- Het aantal fruitbomen en de fruitsoorten.
- We gaan na of het fruit wordt geplukt en verwerkt. Zo ja: door wie en zijn er afspraken?

De gegevens van de inventaris worden zichtbaar gemaakt op een openbare kaart die op de website van de gemeente een plaats krijgt. Velt adviseert de stad bij de uitwerking van de kaart en het aanleveren van inhoudelijke informatie.

Samen met de gemeente maakt Velt een pluketiquette op waarin de afspraken rond plukken op publiek domein worden beschreven en vastgelegd. Voor de semi-publieke plukplekken worden deze afspraken per

plukplek afgetoetst met de gebruiker of eigenaar. De stad en de semi-publieke plekken communiceren deze pluketiquette aan inwoners en omwonenden.

Timing

Dit traject duurt maximaal 6 maanden en verloopt als volgt:

1. Tijdens een voorbereidende fase worden in overleg met de gemeente en haar groendienst gegevens over fruitbomen in de openbare ruimte verzameld. Er worden ook contactgegevens van lokale organisaties doorgegeven die relevant zijn om de inventaris aan te vullen.
2. Inventarisatiefase: Velt bevraagt lokale scholen en organisaties en verzamelt meer gegevens via haar netwerk.
3. De inventaris wordt teruggekoppeld naar de gemeente en er wordt een webtool

dienst.

- Het leveren van gegevens over fruitbomen in de openbare ruimte en contactgegevens van relevante organisaties (ocmw's, scholen, buurtgroepen, ...).
- Het ontwikkelen van een websitetool voor de publicatie van de plukkaart.
- De promotie van de kaart en pluketiquette via gemeentelijke nieuwskanalen.

Tarieven

De prijs is afhankelijk van de gewenste begeleiding. Een gedetailleerde offerte en een stappenplan worden opgemaakt tijdens een vrijblijvend kennismakingsgesprek. Voor een volledig traject is de richtprijs 5000 euro (incl. BTW).

Contactpersoon

Catheline Pieters, medewerker fruit en boomgaarden, catheline@velt.nu, 0495445942

- ontwikkeld voor de publicatie van de inventaris. We stellen een pluketiquette op.
- De kaart en de pluketiquette krijgen een plaats op de website van de gemeente en worden bekend gemaakt via gemeentelijke nieuwskanalen.

- Velt beschikt over een lokaal netwerk (leden van Velt-Brussel) die gegevens kunnen aanleveren.
- Velt beschikt over fruitexperten die de fruitrassen kunnen determineren.
- Velt geeft advies over de opmaak van de plukkaart.

De voordelen

- Brusselaars leren het fruit in hun buurt/gemeente kennen.
- Plukplekken worden in kaart gebracht en gevaloriseerd, waardoor minder voedsel verspild wordt.

Jij bent verantwoordelijk voor

- De aanstelling van één gemeentelijk medewerker die het hele traject opvolgt en de Velt-medewerker in contact brengt met de verantwoordelijke van de groen-

Een stapje verder

Wil je dat het oogsten van de plukplekken op een goede manier gebeurt? Velt organiseert en begeleidt oogstmomenten (Actie 5).

ACTIE 5: PARTICIPATIEVE OOGST

Ontdek je fruitoverschotten op een locatie in jouw gemeente of kreeg je vragen van scholen of particulieren over hoe ze fruit moeten oogsten en verwerken? Fruit wordt vaak niet geoogst, omdat we niet weten wanneer het rijp is of wat we ermee kunnen doen. Bovendien kunnen fruitbomen beschadigd worden door verkeerd te plukken. Dan gaat de productie en de gezondheid van de boom achteruit. In dit oogstbegeleidingstraject staat Velt je met haar expertise bij, zodat het fruit op een goede manier geplukt en gebruikt wordt.

Doelgroep

Gemeente, lokale vzw's of buurtgroepen, scholen, particulieren

Ons voorstel

Na een terreinbezoek plannen we een aantal oogstmomenten in. We nodigen de buurtbewoners uit om deel te nemen aan de oogstmomenten en geven tijdens twee begeleidingsmomenten informatie aan de plukkers over wanneer en hoe je fruit moet oogsten. Na de oogstmomenten leren de plukkers tijdens een aantal workshops hoe de lokale fruitoogst bewaard en verwerkt kan worden om er zo lang mogelijk van te kunnen genieten. Een draaiboek van de organisatie van de oogst- en verwerkingsworkshops wordt gedeeld met de gemeente en lokale organisaties. Zij kunnen de jaren erna de organisatie verderzetten, zodat de oogst ook in de toekomst op een goede manier verloopt.

Timing

Een volledig traject heeft een looptijd van ongeveer 1 jaar. Hierin zit een voorbereidende fase, een communicatiecampagne en de begeleiding van oogst- en verwerkingsmomenten:

- In een **voorbereidende fase (voorjaar)** nemen we contact op met de school, lokale buurtgroepen of vzw's. We organiseren een terreinbezoek in maart-april om de fruitsoorten te bepalen. De oogstmomenten worden gepland in functie van de fruitsoort.
- Vervolgens starten we in mei-juni i.s.m. de gemeente en lokale actoren een **communicatiecampagne** op om burgers te informeren over de oogstmomenten. Des bénévoles peuvent s'inscrire pour aider à la cueillette des fruits.
- Vrijwilligers kunnen zich registreren om mee te plukken.

Appels oogsten met een plukstok. © Jolijne De grande

- Een pluketiquette wordt opgesteld i.s.m. de gemeente en wordt bekendgemaakt via borden of via de website van de gemeente.
- Het oogstseizoen (van juli tot september): tijdens de twee oogstmomenten leren de vrijwilligers hoe ze goed en veilig kunnen plukken. Na de workshops gaan de vrijwilligers zelf aan de slag.
- Tijdens 3 workshops verwerken we de lokale fruitoogst tot iets lekkers.

De voordelen

- Brusselaars leren het fruit in hun buurt kennen en fruitoverschotten worden gevaloriseerd.
- Pluketiquette wordt ontwikkeld en ter beschikking gesteld van de lokale actoren.
- Brusselaars leren hoe en wanneer ze fruit kunnen oogsten en verwerken.
- Velt neemt de organisatie op zich en stelt het draaiboek ter beschikking van de gemeente en lokale actoren.

Jij bent verantwoordelijk voor

- Het aanleveren van contactgegevens van relevante lokale organisaties (ocmw, samenlevingsopbouw, scholen, buurtgroepen, ...)
- Het betrekken van de verantwoordelijke van de groendienst voor het opstellen van een gemeentelijke pluketiquette en als aanspreekpunt voor het project.
- Het uitvoeren van de communicatiecampagne via de gemeentelijke communicatiekanalen.

Tarieven

De prijs is afhankelijk van de gewenste begeleiding. Een gedetailleerde offerte en stappenplan worden opgemaakt tijdens een vrijblijvend kennismakingsgesprek. Voor een volledig traject is de richtprijs 4000 euro (incl. BTW). De personeelskosten en werkingskosten zijn inbegrepen.

Contactpersoon

Catheline Pieters, medewerker fruit en boomgaarden, catheline@velt.nu, 0495445942

Collectief oogstmoment in Gent met Velt vzw © Swa De Heet, Velt.

Fruitsnoelles. © Mutassem Ben Ayed, CEU

ACTIE 6: WORKSHOPS

Wil je een kwaliteitsvolle vorming aanbieden aan de inwoners van je gemeente, een bedrijf of de medewerkers bij de groendienst? Of wil je een buurtboomgaard (actie 2/3) ondersteunen met een extra vorming? Wij bieden jouw gemeente een reeks workshops op maat aan.

Doelgroep

Gemeentelijke en regionale besturen en hun groenvoorzieningen, bedrijven, ontwerp bureaus, burgergroepen, burgers ...

Ons voorstel

Wij bieden **workshops op maat** aan om de kennis en vaardigheden met betrekking tot ecologische fruitteelt te verbeteren:

- Hoe plant je fruitbomen en -struiken aan in de stad?
- Hoe moet je fruitbomen en -struiken snoeien en onderhouden?
- Hoe bescherm je je boomgaard tegen ziektes en hoe trek je nuttige insecten aan?
- Hoe moet je enten?

Timing

Workshops kunnen kort zijn (minstens 2.30 u), eenmalig of verspreid in de tijd. Voor de timing volgen we het ritme van de seizoenen (planten in de winter, snoeien in de winter of aan het einde van de vruchtzetting, enten in de winter).

Voordelen

- Workshops op maat van de plaats en de doelgroep.
- Praktische vormingen, ervaringsgericht leren.
- De expertise in fruitteelt wordt overgedragen op je gemeente.

Formuleo, anafaitte. © Mutassem Ben Ayed, CEU

Tarieven

607 euro per dag inclusief BTW (200 euro vrij van BTW voor een korte workshop) + eventuele werkingskosten.

Afhankelijk van het type project en het budget van de betrokken actoren, kunnen we deze prijs verlagen dankzij de tussenkomst van publieke actoren. Daarnaast kunnen sommige workshops deel uitmaken van een buurtboomkwekerij (actie 8).

Contactpersoon

Nina Vankerckhove, Centre d'écologie urbaine asbl, nina@urban-ecology.be, +32 486 58 98 90

Catheline Pieters, medewerker fruit en boomgaarden, catheline@velt.nu, 0495445942

Een stapje verder

Wil je een buurtgroep vormen die het beheer op zich neemt? Bekijk actie 3 - ondersteuning van buurtboomgaarden. Wil je een oefenterrein waar bomen in je gemeente worden opgekweekt, bekijk actie 8 - een buurtboomkwekerij (Pépinière citoyenne)

ACTIE 7: FRUITTEELTADVIES

© Pierre Lacroix, CEU

Ad hoc technisch advies voor het onderhoud en de teelt van fruit

Doelgroep

Gemeentelijke en regionale besturen, bedrijven, ontwerpbureaus, professionals op het gebied van regionale planning, etc.

Ons voorstel

Onderzoek en advies: **bij de aanplant van fruit in je gemeente** staan we je bij met onze expertise op het vlak van fruitteelt. We adviseren jou bij het maken van een beplantingsplan en soortenlijst waarbij we rekening houden met de beperkingen van het terrein, geven advies over kruisbestuiving, herstel van oude fruitbomen, aanleg en toe-eigening van fruitplekken door haar gebruikers.

We kunnen ook **analyses** uitvoeren om de **lokale veerkracht** van een gemeente en haar huidige beplanting in kaart te brengen, met het oog op verbetering door fruitbomen te planten die zijn aangepast aan de klimaatverandering.

Timing

Afhankelijk van de vraag. Een volledige studie kan enkele maanden duren.

Voordelen

- Persoonlijk advies op basis van de lokale omstandigheden en de wereldwijde uitdagingen.
- Een interessante expertise die voortvloeit uit verschillende Brusselse projecten en onderzoeksprogramma's.

Beplantingsplan. © Simon De Muyneck, CEU

Tarieven

607 euro per dag inclusief BTW + eventuele werkingskosten.

Afhankelijk van het type project en het budget van de betrokken actoren, kunnen we deze prijs verlagen dankzij de tussenkomst van publieke actoren.

Contactpersoon

Pierre Lacroix (Centre d'écologie urbaine) - pierre@urban-ecology.be - 0484 54 81 79

Nina Vankerckhove, Centre d'écologie urbaine asbl, nina@urban-ecology.be, +32 486 58 98 90

© Pierre Lacroix, CEU

De buurtboomkwekerij in Ukkel © Zerolutions.be

ACTIE 8: AANPLANT EN BEHEER VAN EEN BUURTBOOMKWEKERIJ

Wil je nog een stap verder gaan en investeren in de duurzame en lokale productie van fruitbomen in de stad? Schrijf je in op het netwerk van buurtboomkwekerijen (Pépinière citoyenne). Dit is een manier om fruitbomen op een participatieve manier op te kweken. Je biedt de buurt meteen ook een reeks vormingen aan.

Doelgroep

Gemeentelijke en regionale besturen, groenvoorzieningen, grondeigenaren

Ons voorstel

We hebben al 3 burgerboomkwekerijen in Brussel, dat wil zeggen ruimtes die we samen met groepen geëngageerde burgers beheren om een productie van fruitbomen en struiken te ontwikkelen. Deze kwekerijen

verkopen niet, de geproduceerde bomen worden rechtstreeks geplant in de straten, lanen, parken, scholen... waar de bomen voor iedereen toegankelijk zijn als een gemeenschappelijk goed. Het is ook een openbare ruimte waar het publiek welkom is voor cursussen over snoeien, planten, enten, ecologisch ziektebeheer, enz. U kunt dit initiatief steunen om de mogelijkheden voor fruitteelt in uw gemeenschap te vergroten (profiteren van lokale fruitbomen uit onze kwekerijen, cursussen, enz.) of er een ontwikkelen in uw omgeving. Voor meer informatie: <https://urban-ecology.be/pepiniere-citoyenne>

Timing voor een nieuwe kwekerij

- De voorbereidende fase kan enkele maanden duren. Het omvat een discussie over uw verwachtingen en de inpassing van de kwekerij in uw bedrijf.

Greffage à la pépinière de Forest © Nina Vankerckhove CEU

- Eerste jaar: aanleg van de kwekerij aan de hand van participatieve werkmomenten en vormingen.
- Tweede jaar: versterking van de werkgroep door extra vormingen. De eerste bomen en struiken zijn beschikbaar.
- Vanaf het derde jaar: opleidingen worden

Collectieve werkdag in Ukkel © S. De Mynck, CEU

verdergezet en de stabiele jaarlijkse productie van fruitplantgoed wordt geleidelijk aan gerealiseerd.

Voordelen

- Onderhoud en valorisatie van de openbare ruimte, een voorbeeld van productieve biodiverse ruimte.

Plantation à la pépinière de Ganshoren © Nina van Kerckhove, CEU

- Een innovatief participatietraject, experimenteren met andere methodes voor groenbeheer.
- De **organisatie van gratis technische opleidingen** voor de buurtbewoners, scholen en het gemeentelijk personeel.
- De ontwikkeling van een **lokale en ecologische productiecyclus van fruitbomen en -struiken**, die volgens de behoeften van de gemeente worden geproduceerd. De fruitbomen en -struiken die in de kwekerijen worden geproduceerd (ongeveer 30 per are per jaar) worden aangeboden aan groendiensten en burgercollectieven die ze in de openbare ruimte als gemeenschappelijk goed planten.
- De aanplant kan ook door de kwekerij worden verzorgd op een participatieve manier.
- Kennis over een divers plantenassortiment en **ondersteuning**: we houden rekening met alle factoren om de juiste boom op de juiste plaats te planten (stedelijke beperkingen, aanpassing aan klimaatverandering, sociale beperkingen en voorkeuren, etc.)
- Je krijgt toegang tot het netwerk van buurtboomkwekerijen die het mogelijk maken om productie en opleiding te diversifiëren.

Jij bent verantwoordelijk voor

- Een stuk grond van ongeveer 200 tot 1000 m² om de kwekerij aan te leggen (neem contact met ons op voor de agronomische

Buurtboomkwekerij in Ukkel © Pierre Lacroix, CEU

- voorwaarden en toegangsvoorwaarden).
- Het geleidelijk integreren van de productie van bomen en struiken in de stadsplanning, met begeleiding van ons.
- We stellen het op prijs als je meewerkt aan een systeem voor regenwateropvang en de aanvoer of aanmaak van houtsnippers en dergelijke.

Tarieven

De kostprijs voor het opstarten van een kwekerij van 600 m² bedraagt ongeveer 40.000 euro inclusief BTW voor het eerste jaar (ongeveer € 65/m²) en ongeveer € 25.000 per jaar voor het beheer in de daaropvolgende jaren (ongeveer € 40/m²). Deze prijs is afhankelijk van vele factoren zoals het type terrein, de grootte, het beheer van de kwekerij, etc. Het omvat werkingskosten en personeelskosten die nodig zijn voor de lancering van het project.

Door inschrijving in het netwerk van burgerbroedplaatsen kunnen de financiële lasten echter over meerdere instellingen worden verdeeld: de broedplaatsen worden dus grotendeels medegefinancierd. Om in uw regio een starterscentrum op te starten, kunnen we samen bepalen hoe u het netwerk van burger-incubatoren kunt ondersteunen in functie van uw financiële en administratieve mogelijkheden. Wij kunnen alle besparingen analyseren die de starterscentra voor u betekenen (werkingskosten, opleiding, enz.).

U kunt ook de bestaande starterscentra steunen in de mate waarin u het zich kunt veroorloven zich bij het netwerk aan te sluiten.

Contactpersoon

Nina Vankerckhove, Centre d'écologie urbaine asbl, nina@urban-ecology.be, +32 486 58 98 90

Andere vragen of wensen? Wij luisteren! Neem contact met ons op.

Pierre Lacroix (Centre d'écologie urbaine) - pierre@urban-ecology.be - 0484 54 81 79

Nina Vankerckhove (CEU asbl) - nina@urban-ecology.be - 032 486 58 98 90

Catheline Pieters (Velt) - catheline@velt.nu, 0495445942

Dit portofio is een informatief document van de acties die kunnen uitgevoerd worden door het CEU vzw en Velt vzw. Het is geen dienstenaanbod als dusdanig, maar moet vervolledigd worden met een voorstel van offerte met precieze tarieven.

Een aantal van deze acties zijn mogelijk gemaakt dankzij de steun van leefmilieu Brussel , in het kader van de Good Food strategie.

© CEU, VELT, april 2023.

Foto achterflap : Boomgaard in de Participatieve Tuinen van Etterbeek. © Sien Verstraeten, Velt

velt
SAMEN
ECO
ACTIEF

